

Riksdagens protokoll

2012/13:34

Fredagen den 30 november

Kl. 09.00 – 10.14

Protokoll
2012/13:34

1 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Ann-Britt Åsebol* (M) avsåg sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:114

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:114 Likvärdiga förutsättningar att driva kommunal verksamhet
av *Jörgen Hellman* (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet på grund av sjukdom inte kunde besvara interpellationen vid det tillfälle som tidigare bestämts.

Stockholm den 28 november 2012

Finansdepartementet

Peter Norman (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:130

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:130 Bolagsskattesänkning

av *Marie Nordén* (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 7 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 23 november 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2012/13:137

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:137 Varg i renskötselområdet

av Helén Pettersson i Umeå (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 december 2012. Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 26 november 2012

Miljödepartementet

Lena Ek (C)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

3 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motion

2012/13:So6 till socialutskottet

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2012/13:107 om landgrabbing och matsäkerhet

Anf. 1 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att säkra att svenskt utvecklingssamarbete inte bidrar till landgrabbing, för att tydliggöra Swedfunds ägardirektiv i denna fråga samt vilka initiativ jag avser att ta för att förhindra att landgrabbing hotar matsäkerheten.

Så kallad landgrabbing är mycket riktigt ett problem i många utvecklingsländer. Det har sin grund i otydliga landrättigheter, svaga institutioner, korruption och i lokalbefolkningars ofta begränsade möjligheter att komma till tals när beslut ska fattas som rör deras livsvillkor. Det är dock mycket viktigt att skilja på begreppen ”landgrabbing” som handlar om ”illegalt eller oetiskt övertagande av mark” och ”markinvesteringar” som är nödvändiga för att utveckla jord- och skogsbruket samt för en hållbar ekonomisk utveckling.

Det är av yttersta vikt att de problem som kan uppstå genom landin-
vesteringar inte tas till intäkt för att försvåra eller förhindra det stora
flertal positiva investeringar i jordbrukssektorn som trots allt sker och
som måste ske för att vi ska kunna öka produktiviteten i jordbruket på
både små och stora brukningsenheter. Det gäller särskilt då vi vet att
globalt tryggad livsmedelsförsörjning och fattigdomsbekämpning kräver
ökade investeringar i hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske under de
kommande decennierna. Det gäller framför allt i låginkomstländer, där
produktiviteten är som lägst och eftersom befolkningsökningen beräknas
bli proportionellt störst där. Dessa investeringar bör självfallet alltid
göras på ett sätt som inte skadar lokalbefolkningars rättigheter eller möj-
ligheter att trygga sitt uppehälle. Det inkluderar också respekten för
människors nyttjanderätt till den mark de brukar för sin försörjning. Det
yttersta ansvaret för att så sker vilar på nationella regeringar i de länder
där investeringen sker.

Inom utvecklingssamarbetet har stora resurser under lång tid lagts
ned på att stärka nationella institutioner med uppgift att formulera och
implementera marklagstiftning. Bland dessa kan nämnas institutioner för
rättssystem och lantmäteri eftersom sådana fungerande funktioner måste
finnas på plats för att enskilda småbrukares rättigheter ska säkerställas.

Sida har i ökad utsträckning under senare tid prioriterat arbetet med
att stärka lokala brukarorganisationer. Avsikten är att dessa ska förbättra
förutsättningarna för en balansering av den ojämna "maktbalans" som
ofta finns mellan småbönder och investerare.

Vad gäller internationella initiativ antogs de frivilliga riktlinjerna för
ansvarfull förvaltning av mark-, skogs- och fiskeresurser vid Kommittén
för globalt tryggad livsmedelsförsörjning (CFS) i FAO i maj i år. Dessa
riktlinjer togs fram med stöd från regeringar, civilsamhälle och näringsliv
och har som direkt syfte att motverka problem som till exempel så kallad
landgrabbing och försäljning eller långtidsuthyrning av mark som skadar
människors livsuppehälle och naturresurser. När de tillämpas stärker de
människors rättigheter, i synnerhet vad gäller deras tillgång till mark- och
vattenresurser, inkomst och möjlighet att uppnå anständiga livsvillkor.

Styrkan med de frivilliga riktlinjerna, som är ett gediget och genom-
arbetat instrument, är just att de utgår från mänskliga rättigheter och
lyfter upp för Sverige viktiga frågor såsom ägande- och nyttjanderätten –
både formell och informell – och hållbart nyttjande av naturresurser. I
synnerhet gäller detta för kvinnor som brukar jorden men ofta har svaga
markrättigheter. De här frågorna är viktiga för rättvisa samt tillgång till
mat och jobb, vilket bidrar till att ge människor möjlighet att ta sig ur
fattigdom.

Sverige deltog aktivt och brett i framtagandet av riktlinjerna, och vi
ser fram emot det lovande arbete som FAO bedriver för att stödja kun-
skapen om och implementeringen av dem. CFS kommer att se över deras
införande, och det finns därför goda möjligheter att följa vilka effekter
riktlinjerna får. Från Sverige kommer vi också inom utvecklingssamar-
betet att aktivt arbeta med och följa upp implementeringen av FAO:s
riktlinjer.

Inom ramen för Sidas samarbete med näringslivet införs till exempel
så kallade due diligence-utredningar av företag. Inom ramen för dessa
utredningar om uppförandekoder är socialt, ekonomiskt och miljömässigt

ansvarstagande viktiga kriterier som måste uppfyllas före och under själva samarbetet.

När det gäller Swedfund framgår det klart och tydligt i bolagets ägaranvisning att investeringarna ska ske i enlighet med internationella normer och principer för ansvarsfulla investeringar. Samtliga investeringar genomgår en granskningsprocess där bland annat miljöfrågor, sociala frågor och styrningsfrågor samt förväntade utvecklingseffekter utifrån biståndsmålen bedöms. Vid markinvesteringar sker en aktiv konsultationsprocess och kontinuerlig intressentdialog med berörda parter, till exempel landägare, landutnyttjare, närliggande samhällen, civilsamhällsorganisationer och myndigheter. Löpande uppföljning sker under hela investeringen. Swedfunds verksamhetsfält – näringsliv och utveckling i de fattigaste länderna – är förstas komplext och präglas av såväl affärsmissiga risker som svåra avvägningar utifrån de utmaningar som länderna står inför. Det är därför som regeringen fortlöpande har utvecklat styrningen av bolaget för att tydliggöra dess roll, uppdrag och åtaganden. Swedfund utvecklar också löpande sin investeringsprocess.

Utöver detta vill jag också påpeka att Sverige bidrog aktivt till att lyfta fram behovet av ansvarsfull markförvaltning i deklarationen från Rio + 20-konferensen tidigare i år.

Arbetet med dessa frågor fortsätter framöver, och Sverige kommer även fortsättningsvis att vara en stark röst för fattiga individers rättigheter samt behoven av ökade investeringar i jordbruk där små och stora brukningsenheter är viktiga för att trygga livsmedelsförsörjningen.

Anf. 2 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag får inledningsvis tacka biståndministern för svaret. Det var ett ovanligt utförligt svar som jag med stort intresse tagit del av.

Jag börjar med att konstatera att 1,4 miljarder människor beräknas leva i extrem fattigdom och 900 miljoner människor är kroniskt undernärda. Det här är två av de absolut största utvecklingsutmaningarna. Om vi ska lyckas med att minska fattigdomen och minska hungern kommer jordbruksutveckling och matsäkerhet att vara centralt. Vi vet att en mycket stor andel av jordens fattiga och hungriga är beroende av småskaligt jordbruk för inkomster, arbetstillfällen och tillgången till mat.

Samtidigt ser vi nu en mycket kraftig ökning av investeringar i jordbruksmark, i synnerhet i jordens absolut fattigaste länder. Bakom dessa investeringar finns privata företag som vill satsa i en växande biobränsleindustri. Men vi ser också efter livsmedelskrisen 2007–2008 hur allt fler länder går in och investerar i syd för att garantera mat tillgången i sina egna länder. I går kväll kunde vi i SVT se ett konkret exempel och följa denna jakt på mark i Mali.

Självklart är investeringar i mark inte per definition dåliga, men investeringar i mark är inte heller per definition bra. När Saudiarabien köper mark i Etiopien gör man inte det primärt för att man vill gynna småskaliga bönder i Etiopien, utan man gör det för att man vill garantera mat tillgången för sitt eget land. När svenska företag väljer att anlägga sockerrörspantager i Tanzania är det inte för att först och främst bekämpa fattigdom i Afrika utan för att tjäna pengar.

Vid dessa stora markinvesteringar finns det uppenbara intressekonflikter mellan olika intressen. Ibland kommer de olika intressena att

sammanfalla. Ibland kommer de inte att göra det. Ibland kommer de till och med att stå i konflikt med varandra. Och det är intressekonflikter där det råder en stor ojämlikhet i makt och resurser, när det uppstår konflikter mellan fattiga småbönder i Afrika och resursstarka internationella aktörer.

Frågan är hur Sverige ska agera när dessa stora intressekonflikter uppstår runt om i världen. Det är i högsta grad en relevant fråga att ställa sig, för Sverige är en stor aktör när det gäller markinvesteringar. Enligt International Land Coalition är Sverige i dag en av världens 20 största investerare i åkermark. Jag kan ge några exempel på detta. Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund har genomfört omfattande investeringar i biobränsleproduktion i Afrika. Kreditgarantier har utfärdats till svenska företag som investerar i jordbruksmark. Andra AP-fonden har placerat våra pensionspengar i mark i flera länder. Sida har understött storskaliga markinvesteringar i Afrika.

Det är här någonstans jag tycker att biståndsministern börjar få problem, för när det kommer till frågor om privat sektor och investeringar börjar nyanserna försvinna. Den privata sektorns agerande och investeringar i utvecklingsländer blir alltid per definition någonting bra i Gunilla Carlssons värld. Gunilla Carlsson säger till exempel i sitt svar till mig att storskaliga investeringar är en förutsättning för att öka produktiviteten i småskaligt jordbruk i Afrika. Det är självklart inte sant. Att Addax Bioenergy anlägger en sockerrörsplantage i Sierra Leone ökar ju inte produktiviteten i landets småskaliga produktion av ris och kassava. Det är också ett påstående som FAO:s högnivåpanel helt har avfärdat.

Ska vi lyckas utveckla jordbruket i utvecklingsländerna kommer det att kräva ett utvecklingssamarbete där vi fokuserar på de fattiga småbönderna och deras produktion och villkor, där vi sätter dem i centrum. Tyvärr kan vi konstatera att i svenskt bistånd har den typen av utvecklingssamarbete nedprioriterats, samtidigt som man lägger allt större vikt vid just de storskaliga investeringarna. Det beklagar jag.

Anf. 3 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Tack för detta tillfälle att kunna diskutera intressekonflikter och framför allt hur vi ska få en tryggad livsmedelsförsörjning som också är rättvis och hållbar, på ett jordklot där vi nu behöver planera för att 9 miljarder människor ska leva tillsammans. Flera av dessa – drygt 1,4 miljarder, som Hans Linde tog upp – lider av undernäring och brist på mat. Det är naturligtvis helt ohållbart i det långa loppet.

Mitt svar har mycket fokus på behovet av att kunna göra långsiktiga investeringar, inte minst i Afrikas jordbruk, som jag ser det. Det har under många år varit underfinansierat, och man har inte fått den produktivtetsutveckling som behövs. Vi har därför gett uppdrag.

Därför är det inte så konstigt att Swedfund eller våra kreditgarantier används just för att kunna göra mer investeringar och att vi då ställer krav på att när biståndsmedel används ska de stärka de direkt berörda i lokalsamhället men också de småbrukare som därmed kan få ta del av investeringen.

I till exempel fallet Addax har vi fått se en ökning av antalet anställda, och tillsammans med bolaget gör FAO och jordbruksministeriet olika utvecklingsprogram för att på plats kunna bidra till de uppenbara

obalanser som finns mellan rik och fattig, mellan dem som har och dem som inte har.

Jag är glad att vi diskuterar det här utifrån de intressekonflikter som finns. Jag hävdar inte att det alltid går rätt till. Jag vet att det finns stora risker med detta. Men alternativet är att Sverige inte skulle vara med och försöka jobba med den här typen av frågor som interpellationen handlar om. Hur får vi upp livsmedelsproduktionen? Hur kommer detta fattiga människor till del så att de för det första kan äta mat och för det andra, som Hans Linde så riktigt påpekade, kan ha arbete?

Jag tror att det behövs investeringar utifrån. Och vi försöker så gott vi kan. Men ett av de problem som vi har är att vi verkar i länder som själva många gånger är rätt svaga, som saknar fungerande institutioner som garanterar markrättigheter eller markanvändningsrättigheter och som inte har transparens och möjligheter till ansvarsutkrävande. Det gör att vi kanske inte fullt ut kan få den utvecklingseffekt som vi skulle vilja se. Det sker också en del investeringar som kanske inte alltid har haft ett gott syfte.

För mig är det då viktigt att Sverige är med på det här, att vi inte flyr undan och att vi inte ryggar för intressekonflikterna.

Jag tror att mycket av problemen bottnar i att vi har att göra med regeringar som inte alltid har sett till att få fungerande institutioner på plats. Det gör att det blir svårt att få en debatt om hur vi ska kunna påverka så att utvecklingskraften och ansvarsutkrävandet kommer inifrån. Många gånger är det Sverige och svenska civilsamhällesorganisationer, men också företagen, som tar upp de svåra frågeställningarna med de berörda regeringarna och myndigheterna.

Just vår närvaro där skulle man också kunna se från det andra perspektivet, eftersom vi ställer kraven att man inte bara ska ha hållbarhets-kriterier utifrån ett ekologiskt och miljömässigt perspektiv utan också ska se de sociala utmaningar som kommer med dessa investeringar.

All utveckling, herr talman, innebär naturligtvis förändring. Det har varit så i vårt eget land också. Man vill bygga en ny väg och expropriera mark, och människor får lämna sin gamla gård eller får se sina lekplatser i bostadsområdena användas till någonting annat än det var när man växte upp.

Det här är i stort och smått intressekonflikter. Det bästa sättet att hantera dem är att människor har rättigheter, kan göra sina röster hörda och kan söka stöd i lagstiftning och institutioner. Det är här jag ser det stora problemet i många utvecklingsländer.

Anf. 4 HANS LINDE (V):

Herr talman! När vi diskuterar de här frågorna tror jag att det är viktigt att påminna sig vad som är utgångspunkten för svensk utvecklingspolitik: politik för global utveckling. Det är tydliga perspektiv som ska genomsyra alla politikområden, även områdena landinvesteringar och jordbruksutveckling, som vi diskuterar. Det handlar om fattigdomsbekämpning och de fattigas perspektiv på utveckling.

Jag påminner om detta, för jag tycker att Gunilla Carlsson lite tappar de perspektiven när vi diskuterar de här frågorna. Det blir väldigt mycket ett europeiskt näringslivsperspektiv på frågorna i stället för att sätta de afrikanska småbönderna i fokus. Vi kan se att det tyvärr får konsekvenser

när svenskt bistånd utformas. Ska vi öka produktiviteten i småskaligt jordbruk i Afrika, Asien och Latinamerika behöver vi sätta småbönderna och deras behov i fokus. Vad kan vi göra med svenskt bistånd för att stötta deras verksamhet? Här har vi goda svenska exempel.

För ett par år sedan åkte jag till exempel till Nicaragua och besökte projektet Fondeagro, som var Sidafinansierat, där man stöttade småbönder i Nicaragua inom olika sektorer. De hade fantastiska resultat, vilket regeringen också har visat i sin resultatredovisning, och senare när man avvecklade projektet – tyvärr, får jag väl säga.

I detta fall väljer regeringen i stället att fokusera alltmer på de storskaliga investeringarna, och vi ser att man väljer att nedprioritera det svenska biståndet till att utveckla jordbrukssektorerna i syd där man sätter de småskaliga bönderna i fokus. Jag har sett att 3–4 procent av den svenska biståndsbudgeten i dag går till att utveckla jordbrukssektorn i syd, detta i ett läge när vi vet att det här är nyckelområden om vi ska lyckas bekämpa fattigdom och minska hunger i världen.

Det blir också tydligt att regeringen har olika måttstockar för olika former av bistånd. Man resonerar på helt olika sätt när man pratar om den privata sektorn jämfört med hur det låter när Gunilla Carlsson pratar till exempel om frivilligorganisationerna.

I sitt svar säger Gunilla Carlsson att investeringar i mark inte ska skada lokalbefolkningens rättigheter eller möjligheter att trygga sitt uppehälle. Är det så lågt vi ska lägga ribban för svenskt bistånd, att man inte ska skada lokalbefolkningen? Jag trodde att vi hade betydligt högre ambitioner än så med svenskt bistånd, det vi har slagit fast: politik för global utveckling.

Frågan till Gunilla Carlsson blir då: Ska inte det tydliga målet för politik för global utveckling också omfatta Swedfunds verksamhet, Sidas stöd till markinvesteringar, AP-fondernas investeringar i mark och den privata sektorns verksamhet när de nu involveras alltmer i utvecklingspolitiken?

Jag tycker att det är glädjande att Gunilla Carlsson i sitt svar lyfter fram det tydliga stödet till FAO:s Frivilliga riktlinjer för ansvarsfull förvaltning av mark-, skogs- och fiskeresurser. Det var viktiga riktlinjer som var ett stort steg framåt. Jag välkomnar att den borgerliga regeringen stödde detta arbete.

Men jag konstaterar också att Gunilla Carlsson verkar ha läst riktlinjerna lite selektivt. Redan i första artikeln i FAO:s riktlinjer slår man fast att de fattigas rätt till mat måste vara utgångspunkten vid storskaliga markinvesteringar. Det är det som ska vara utgångspunkten. Om det uppstår intressekonflikter ska alltid de fattigas matsäkerhet väga tyngst. Jag vet inte om Gunilla Carlsson anser att det alltid har varit så när det gäller till exempel Swedfunds investeringar.

I den tredje artikeln slår man också fast att det råder ett delat ansvar vid investeringar. Regeringarna i syd och regeringarna i nord har ett gemensamt ansvar för att se till att investeringarna blir ansvarsfulla. Gunilla Carlsson säger att det yttersta ansvaret vilar på nationella regeringar i syd, men det stämmer inte med de riktlinjer som den borgerliga regeringen har stött.

Anf. 5 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! När jag tar upp problemet med det så kallade delade ansvaret handlar det just om att jag många gånger uppfattar det så att vi inte har möjligheter att fullt ut resonera och agera med utvecklingsländernas egna regeringar. De har kanske ibland korrupta ledare som har gett bort markrättigheter eller andra tillgångar till företag på ett sätt som inte alls är transparent eller där det inte är möjligt att jobba tillsammans med den här typen av överenskommelser.

Vi försöker ta vårt ansvar. Det är också därför, Hans Linde, som jag i svaret säger: ”Dessa investeringar bör självfallet alltid göras på ett sätt som inte skadar lokalbefolkningars rättigheter eller möjligheter att trygga sitt uppehälle.”

Det är just för att jag vet att när det sker markinvesteringar, vare sig de är storskaliga eller små, och när det sker förändring och utveckling kommer det kanske alltid att vara någon som får sina rättigheter kränkta eller sin utkomst ifrågasatt.

Det är därför jag vill vara rätt ödmjuk. Det som behövs nu – inte minst i Afrika som växer och där fler unga människor vill ha arbete och många vill komma bort från jordbruket och komma in till städerna och få andra typer av arbete, en utveckling som har funnits också i vårt eget land – är att fundera över hur vi kan göra både och, hur vi kan stötta de mer så kallade storskaliga investeringarna för att nu snabbt få upp produktiviteten, så att även städernas befolkningar kan köpa mat med bra kvalitet och till vettiga priser.

Det är därför jag säger att det är viktigt att vi nu jobbar med näringslivet och ser till att få resurser inte bara från biståndet för att göra investeringar, samtidigt som vi samverkar inom ramen för internationella överenskommelser, som vi först nu har fått på plats. Jag tycker att de skulle ha behövts för väldigt länge sedan, för det har skett felaktigheter – jag medger det. Men det vi försöker göra inom ramen för biståndet är att göra just dessa balanser och intressekonflikter mer tydliga.

Jag är jätteglad att Hans Linde och Vänsterpartiet nu delar uppfattningen att vi behöver investera mer i jordbrukssektorn, för det är kanske den bästa möjligheten att få fram jobben, få fram inte bara mat utan också företagsamhet, entreprenörskap och inte bara en fungerande livsmedelsproduktion utan också distribution, försäljning och vidareutveckling. Det är en enorm kraft i att också se till att fler människor kan gå från informell till formell sektor. Men detta kommer att ta mycket lång tid.

För att göra det möjligt har vi också sett till att inom ramen för en ökad livsmedelssatsning, som vi har hållit på med inom biståndet, lägga mycket på att försöka förstå vad vi vet och inte vet. Ibland finns det väldigt mycket okunskap, dålig uppföljning och dåliga möjligheter att se vad som gör skillnad för just de fattiga människorna och hur vi hanterar möjligheterna till nya brukningsmetoder och nya insatsvaror.

Här har vi lagt mycket pengar jämfört med andra länder på just forskning och kunskapsuppbyggande i utvecklingsländerna. Vi satsar på deras kunskapsuppbyggnad och forskning. Det är också ett sätt att försöka få fram att fler har kunskap och förståelse för att på plats forska och utveckla kunskap om vad det betyder med nya utsäden, nya brukningsmetoder och den produktivitetshöjning vi behöver ha. Det i sin tur har betydelse för hela utvecklingskraften i de länder där vi är verksamma.

Jag är, herr talman, väldigt glad över att vi har den här interpellationen och möjligheten till den här debatten. För många av de stora investeringar som nu sker, till exempel i AP-fonderna, ligger ansvaret snarare på fondernas styrelser, som behöver leva upp till ett ansvarsfullt företagande och ha en förmåga att mäta dessa utvecklingseffekter.

Vad gäller bolaget Swedfund, som jag har ansvaret för, har vi successivt skärpt kraven för att ett bättre utvecklingskunnande och ett vaktslående om fattiga människors perspektiv ska beaktas i bolagets verksamhet.

Anf. 6 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag inser redan nu att min talartid inte kommer att räcka till för att lyfta upp alla de aspekter på frågor om landgrabbing, matsäkerhet och jordbruksutveckling som jag hade önskat lyfta upp i debatten. Vi får väl, biståndsministern och jag, återkomma och fortsätta diskutera de här frågorna.

Jag välkomnar i alla fall att biståndsministern har gett mig svar på flera av mina frågor och har tagit sig tid med att ge mig ett utförligt svar på min interpellation.

Men jag ser fortfarande att det finns olika perspektiv på frågorna. Det kanske inte är så förvånande att en moderat biståndsminister och en vänsterpartistisk biståndspolitisk talesperson har olika perspektiv på frågorna. Men det jag känner och upplever när jag lyssnar till biståndsministern är att det väldigt mycket är ett näringslivsperspektiv på frågorna, att det är ett nordperspektiv och ett uppifrånperspektiv.

För mig som vänsterpartist är det naturligt att sätta de småskaliga bönderna i syd i fokus, att se det utifrån deras perspektiv och deras möjligheter. Jag tror trots allt att om vi ska lyckas möta de enorma utmaningar som fattigdom och hunger utgör i dag, då måste vi sätta de fattiga bönderna i fokus, att de kan höja sin produktivitet. Hur kan vi se till att de kan utveckla sin verksamhet och få ökade inkomster och ökad avkastning på sina fält? Det är så vi måste lösa de problem som vi står inför i dag.

Jag inser att min talartid börjar löpa ut, men jag vill ändå göra några medskick till Gunilla Carlsson inför nästa möjlighet att debattera de här frågorna som vi får.

Jag ser fortfarande ett behov av att se över Swedfunds ägardirektiv på de här områdena. Hur kan vi garantera att Swedfund inte igen går in i ett projekt som Addax Bioenergy, som man gjorde i Sierra Leone? Det är ett projekt som har blivit hårt kritiserat.

Jag tror att det är viktigt att se över hur Sida jobbar med de här frågorna. Även Sida har begått misstag. Vi har ett uppmärksammat exempel där Sida stöttade projekt i Niassaprovinsen i Moçambique. Det fick oerhört negativa konsekvenser.

Jag tror att det är viktigt att man fortsätter att stärka brukarorganisationerna i syd, småböndernas egna organisationer.

Men kanske viktigast av allt är att man ökar det svenska biståndet till stöd till småbönder i utvecklingsländerna.

Anf. 7 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Jag tycker det är bra att vi kan ha den här bredden i diskussionen eftersom det är så otroligt komplexa frågor. Regeringen har också sagt att vi vill återkomma i samverkan med riksdagen för att ha ett seminarium som bland annat handlar om frågan om så kallad landgrabbing, för att vända och vrida på de olika perspektiven. Jag tror att debatten tjänar på det, och jag tror också att vår egen kunskap kan ökas. Jag välkomnar verkligen Hans Lindes starka engagemang för den här typen av frågor och att vi också kan diskutera detta seriöst.

Jag tror att den här intressekonflikten finns i många olika delar, Hans Linde. Låt mig ta bara en av de intressekonflikter som man skulle kunna argumentera utifrån: Vi ska sätta fattiga bönders perspektiv i fokus. Ja, men man skulle också kunna argumentera: Hur ser vi till att utblottade kvinnor i staden får möjligheter till kvalitativa livsmedel och kan vara delaktiga i en process som handlar om livsmedelssäkerhet både lokalt och globalt?

Jag menar att de här frågorna inte är så enkla. Vi har nu försökt stärka Swedfunds ägardirektiv. Jag tror att frågan om till exempel Addax, som syftar till att få fram billig bioenergi för att vi ska kunna komma till rätta med klimatpåverkan, typiskt är en intressekonflikt mellan vad man skulle kunna kalla nord eller syd.

Vad gäller Niassa och Sidas långvariga engagemang i den delen av norra Moçambique: Jag var själv där uppe och tittade. Det är därför jag gör ett litet försök att vara ödmjuk i debatten. Där var en del bönder väldigt mycket för, eftersom de hade fått arbete och fått möjlighet att vara delaktiga. Men det fanns också andra som kände att de hade blivit helt överkörda. De hade fått lämna inte bara sina marker utan också sin möjlighet till mat, försörjning och överlevnad för dagen.

Det finns olika aspekter. Många tyckte – inte minst lokalguvernören – att det skedde en fantastisk utveckling i Niassaprovinsen tack vare att Sverige som en av få aktörer var verksamt för att bidra till att det skulle bli bättre. Vad som är rätt och fel i detta vet jag inte. Jag kan bara hävda att det finns olika perspektiv. Vi måste ha förmågan att, som vi har gjort nu, ta upp de olika perspektiven och sedan fundera över: Hur ska fler människor kunna äta sig mätta på det här jordklotet? Hur ska fler människor få rättigheter? Det är ett engagemang som vi har tillsammans.

Jag är tacksam för den här interpellationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2012/13:108 om Sveriges utvecklingssamarbete med Burkina Faso

Anf. 8 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig om jag avser att verka för att regeringen lämnar förslag om en ny strategi för Sveriges långsiktiga utvecklingssamarbete med Burkina Faso, om jag avser att ta några initiativ för att stärka Sveriges utvecklingssamarbete med landet samt om jag avser att verka för ett fortsatt budgetbistånd till fattigdomsbekämpning i Burkina Faso.

Sverige bedriver ett långsiktigt utvecklingssamarbete med Burkina Faso. Det bilaterala utvecklingssamarbetet inleddes för cirka tio år sedan och har framför allt inriktats på att stödja genomförandet av Burkina Fasos nationella strategi för bekämpning av fattigdom. Omkring hälften av stödet har utgjorts av generellt budgetstöd. Det svenska bilaterala stödet utgör ungefär 3 procent av det totala biståndet till Burkina Faso, och merparten av stödet går till sektorer där andra större givare är verksamma.

Utöver det bilaterala utvecklingssamarbetet med Burkina Faso är Sverige en av de största givarna vad gäller humanitärt stöd till landet. Dessutom kommer svenskt stöd landet till del via FN:s katastroffond CERF. Vårt humanitära stöd bidrar till att stödja landet att hantera den pågående livsmedelskrisen i Sahelregionen samt underlätta för mottagandet av de stora flyktingströmmar som uppkommit på grund av den svåra kris som råder i norra Mali.

Trots en stabil ekonomisk tillväxt de senaste åren i Burkina Faso har fattigdomen varit konstant och till och med ökat den senaste tiden. Befolkningstillväxten är en av förklaringarna till detta men även den svaga reformtakten hos den burkinska regeringen samt bristfällig fördelnings- och decentraliseringspolitik.

Regeringen gör i enlighet med budgetpropositionen 2013 en översyn av det svenska biståndets mervärde, inklusive det generella budgetstödet, i Burkina Faso. Detta ska ses i ljuset av regeringens ambitioner att fokusera och ständigt förbättra mervärdet i vårt utvecklingsstöd.

Efter genomförd översyn kan besked lämnas vad gäller det framtida utvecklingssamarbetet med Burkina Faso.

Anf. 9 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka biståndsministern för svaret.

När biståndsministern 2007 presenterade landfokuseringen för svenskt utvecklingssamarbete var Burkina Faso ett av de tolv länder som Sverige skulle bedriva ett långsiktigt utvecklingssamarbete med. Jag och Vänsterpartiet var kritiska mot delar av landfokuseringen, men beslutet att lyfta fram Burkina Faso tyckte vi var rätt. Det underströks också tidigare i år när jag besökte Burkina Faso och hade möjlighet att tillsammans med FN se flera av de projekt som Sverige finansierar i landet. Men jag mötte också en väldigt stor oro i Burkina Faso om framtiden för svenskt utvecklingssamarbete med landet och tydliga frågor om Sverige verkligen ville bedriva ett långsiktigt utvecklingssamarbete med landet.

Det är ingen tvekan om att behoven av bistånd är mycket stora i Burkina Faso. Landet är i dag ett av världens absolut fattigaste länder med plats 181 av 187 på Human Development Index. Genom sitt läge i Sahel är Burkina Faso ett av de länder som riskerar att drabbas hårdast av klimatförändringarna: Vi kan redan i dag se att mindre förändringar i nederbörden får dramatiska konsekvenser för befolkningen. Landet är dessutom ett grannland till Mali, och vi har den senaste tiden sett stora flyktingströmmar. Enligt FN-organet Ocha har 35 000 flyktingar från Mali kommit till Burkina Faso.

Den nuvarande presidenten har styrt landet sedan en militärkupp 1987, och jag håller med biståndsministern om att reformtakten har varit för svag. Vänsterpartiet har ett parti-till-parti-samarbete med ett av oppo-

sitionspartierna i Burkina Faso. Jag kan säga att de i det partiet inte skulle ha uttryckt sig lika diplomatiskt om de skulle beskriva den demokratiska utvecklingen i landet.

Samtidigt måste vi dock se att det sker framsteg i Burkina Faso. Landet har lyckats göra stora insatser i arbetet med flera av millenniemålen. Man har lyckats öka andelen flickor i skolan. Man har minskat mödra- och barnadödligheten och man har lyckats minska spridningen av hiv och aids dramatiskt på ett sätt som är imponerande.

Och det går tydligt att se att svenskt bistånd i Burkina Faso har gjort skillnad. Genom satsningar på jordbruk och vattenförsörjning har matproduktionen ökat, man har fått ökade möjligheter att möta klimatförändringarna och fler har fått tillgång till rent vatten, vilket jag vet är en av biståndsministrarnas nya hjärtefrågor. Resultat kan vi också se på andra områden. Det gäller Sveriges generella budgetstöd, stöd inom mänskliga rättigheter och stöd till uppbyggnad av myndigheter och institutioner. På alla dessa områden ser vi att svenskt bistånd har gett resultat.

Gunilla Carlsson säger att merparten av det svenska stödet går till sektorer där andra större givare är verksamma, men det är inte sant. När det kommer till demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet är Sverige den ledande givaren. Vi är så kallad lead donor. Inom forskning, statistik och stöd till landets skogsbruksprogram är Sverige den enda givaren, och när det kommer till stöd till det nationella programmet för dricksvatten och sanitet i Burkina Faso, som av naturliga skäl är ett oerhört viktigt program, finns det bara två ytterligare givare utöver Sverige.

Vi är fortfarande en relativt liten givare i Burkina Faso, men vi är ändå på väg att bli den tredje största bilaterala givaren. Samtidigt ser vi hur flera like-minded länder fasar ut sitt bistånd. Holland kommer nu att lämna Burkina Faso. Det börjar bli ont om aktörer i Burkina Faso som har den politiska viljan att lyfta fram kontroversiella frågor. Om Sverige väljer att avveckla sitt bistånd till Burkina Faso är risken stor för att det inte kommer att finnas några aktörer kvar som kan lyfta fram frågor om kvinnors rättigheter, mänskliga rättigheter och korruption.

Utifrån min erfarenhet både av besök i Burkina Faso och av att läsa om vårt utvecklingssamarbete ser jag väldigt tydliga svenska mervärden. Frågan till Gunilla Carlsson är: Ser biståndsministern några mervärden med det svenska biståndet till Burkina Faso?

Anf. 10 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Tack, Hans Linde, för den här interpellationen! Det sätt på vilket Hans Linde beskriver landets utsatthet och brist på demokratiska styre är sådant som jag till fullo kan ställa mig bakom. Frågan blir då: Vad ser Sverige för möjligheter med sitt eget bilaterala, långsiktiga utvecklingssamarbete med landet?

Det är därför som vi i budgetpropositionen, som nu hanteras av riksdagen, har antytt att vi vill göra en översyn av detta av några skäl. Först och främst har vi försökt att få en ansvarsfull hantering av biståndsmedlen på så sätt att vi konstaterar att vi behöver fokusera våra ansträngningar. Vi behöver försöka identifiera svenskt mervärde. Vi vet att behoven i världen är enorma och att det finns stor efterfrågan på svenskt kunskande, inte minst när det gäller kvinnors rättigheter och demokrati, och att vi går

i förväg i en del frågor. Då finns det ofta en förväntan från människor i landet och från regeringar: Man vill ha med oss att göra.

Vi har därför, precis som Hans Linde beskriver det, mejslat ut våra svenska mervärden i den svenska biståndsportföljen, men ett av de problem jag upplever är att vi inte kan vara överallt. Vi har fortfarande inte gett tillräckliga resurser till bemanningsgraden och till Sidas förmåga att följa länder för att också kunna ha ett starkt eget bilateralt engagemang i landet.

Jag är glad över att Hans Linde har rest i Burkina Faso. Det sker bara ett fåtal politikerutbyten, och det får man ju skylla regeringen för. Det är ett land i Västafrika där vi av tradition inte har så mycket kontaktytor.

Därför har jag funderat på hur vi kan få bredd i engagemanget. Det har varit ganska hopplöst – ursäkta mig! – i jämförelse med en del andra länder som nu likt Burkina växer ekonomiskt och så vidare. Det är ett land där vi inte har så många naturliga eller historiska ingångar. Det gör att vårt genomslag för både dialogen och vårt sätt att arbeta i landet, givet att vi inte har lagt så mycket pengar där, står inför ett vägskäl. Antingen ska vi nu öka våra insatser och se till att allt fler blir intresserade, men då måste handläggaresurserna tas någon annanstans ifrån. Eller så får vi ta konsekvenserna och också satsa på något annat som jag tror är viktigt i biståndet. Det finns nämligen en uppfattning om att när Sverige inte är verksamt genom det bilaterala bryr vi oss inte om länderna.

Jag är en sann multilateralist. Jag vill att vi ska jobba mer gemensamt för att få största möjliga effekt och tillsammans med andra göra förändringar i världen, både med våra ekonomiska resurser och i det sätt vi jobbar på.

När det gäller Burkina Faso hade regeringen en särskild miljöinsats som vi dels gjorde globalt, dels gjorde i en del länder som vi valde ut. Burkina var ett av de länder som fick tillkommande pengar för miljö- och klimatsatsningen. Merparten av de pengarna har vi kört via multilaterala kanaler. När vi nu har begränsade resurser som ska användas är frågan: Ska vi inte i stället då direkt se till att till exempel UNDP, FN:s utvecklingsorgan, är starkare på kvinnor och mänskliga rättigheter i Burkina Faso? Vi är ju en av de största givarna till UNDP. Ska vi då inte snarare lägga vår kraft på det och kunna få avtryck och mervärde och kanske kunna hantera mer pengar än de 230 miljoner kronor som vi i dag använder till landet, varav 110 miljoner kronor är budgetstöd?

Detta är frågor och avvägningar av ganska teknisk karaktär, men jag vill vädja till riksdagen och dess ledamöter: Bara för att vi inte är bilateralt engagerade i många av dessa länder där det finns stora utvecklingsbehov och stora behov av engagemang från svensk sida är vi inte frånvarande. Vi är där, fast vi har valt de multilaterala kanalerna.

Jag ser att Sverige måhända har ett mervärde. Jag skulle önska att vi hade större bredd och större engagemang för Burkina Faso.

Jag tycker inte att vi ska nedvärdera de insatser som multilaterala kanaler kan göra i ett samarbete med Burkina Faso.

Anf. 11 HANS LINDE (V):

Herr talman! Låt mig vara väldigt tydlig, Gunilla Carlsson, på de här punkterna. Jag tycker inte heller att vi i Sverige ska vara överallt och göra allting själva. Självklart ska vi vara på plats och bedriva bistånd i

länder där vi har ett mervärde och inom sektorer där vi har ett mervärde. Men jag menar, utifrån vår erfarenhet av tio år av svenskt utvecklings-samarbete med Burkina Faso, att de mervärdena finns i landet för Sveriges del.

Jag tycker att det är helt sant och riktigt att vi ska bedriva bistånd som eget land genom våra egna myndigheter och genom Sida men också genom de multilaterala organisationerna. Men jag kan se, även om jag betraktar mig själv som en stor FN-vän, att FN också har brister. Det finns tillfällen och områden där vi behöver komplettera de stora multilaterala organisationerna med att göra saker och ting själva. Det gäller i synnerhet de kanske mer kontroversiella frågorna – mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter och anti-korruption. Vi vet att FN-organen inte alltid orkar, kan eller har den politiska viljan att föra de frågorna lika långt som vi som enskilt land kan göra.

Vi ser också, i en rad sektorer, att de stora FN-organen inte alltid är lika flexibla. De är inte alltid lika benägna att göra de små men viktiga satsningarna, som vi kan göra som ett enskilt land. Därför tror jag att det är viktigt att se att vi, när det gäller Burkina Faso, behöver ha ett stöd till FN-organen, som gör ett viktigt arbete i landet. Men det finns också ett mervärde i att Sverige är på plats som enskilt land.

Jag tror att det är viktigt, i det här sammanhanget, att påminna sig om att det nu är 50 år sedan den här riksdagen behandlade proposition 100 som var startskottet för det svenska biståndet. Av de här 50 åren finns det en hel del vi kan lära. Vi kan lära av de misstag som vi har begått men också av de framgångar som vi har lyckats uppnå med svenskt bistånd.

Den kanske tydligaste lärdomen, i alla fall ur mitt perspektiv, av 50 år av svenskt bistånd är att om biståndet ska vara framgångsrikt måste det vara långsiktigt, och det måste vara förutsägbart.

Tyvärr kan vi konstatera att regeringen har tryckt på pausknappen när det gäller det svenska utvecklingssamarbetet med Burkina Faso. Regeringen i huvudstaden Ouagadougou vill samarbeta med Sverige. Man har identifierat områden där man vill utöka samarbetet – det gäller till exempel jordbrukssektorn, som vi precis diskuterade. Men från svensk sida kan man inte lämna några som helst besked.

Man förlänger just nu, från svensk sida, bara samarbetet ett år i taget, vilket såklart skadar kvaliteten och möjligheterna att uppnå tydliga resultat. Från regeringens sida har man dessutom skickat väldigt olika signaler när det gäller budgetbiståndet till Burkina Faso.

Biståndsministern har ena dagen gått ut och sagt att man vill lägga ned och avveckla det svenska generella budgetbiståndet. Nästa dag ska det få vara kvar. Nu ska man göra en översyn. Det ger väldigt otydliga signaler till dem vi ska samarbeta med i syd.

Det förvånar lite, för Gunilla Carlsson pratar väldigt gärna om resultat i den svenska biståndspolitik. Jag tror och är övertygad om att det finns ett genuint engagemang när det gäller att nå resultat i svenskt bistånd från Gunilla Carlssons sida. Men när det kommer till Burkina Faso agerar regeringen nu på ett sätt, när man hela tiden förhalar den här processen och när man inte lämnar några besked, som skadar förutsättningarna för att nå resultat.

I stället för att agera långsiktigt agerar man oerhört kortsiktigt. I stället för förutsägbarhet finns det nu egentligen bara frågetecken om det svenska utvecklingssamarbetet med Burkina Faso. Jag tycker att det är väldigt tråkigt.

Sedan säger Gunilla Carlsson att det saknas band och liknande. Det saknas intresse i Sverige för Burkina Faso. Ja, det är helt sant. Det var väl en relevant diskussion att ta för tio år sedan när vi beslutade att gå in i Burkina Faso. Men nu finns vi där. Vi har byggt upp relationer. Vi har projekt, och vi har byggt upp en relation med de parter som finns i landet. Nu är frågan om vi ska vårda de relationerna eller inte.

Anf. 12 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Det är naturligtvis en fantastisk argumentation när det gäller något så självklart som frågan: Varför ska vi inte fortsätta i tio år till i Burkina Faso?

Jag vill då hävda att om vi ska göra det måste vi vara beredda att skala upp. Om vi ska vara i ett land som vi båda två beskriver som oerhört problematiskt vad gäller den demokratiska utvecklingen, korruptionen och hanteringen av kvinnor har vi en enorm uppgift framför oss. Det handlar om att ha en mycket seriös och tung dialog med en regering som faktiskt åsidosätter fattiga människors intressen.

Det har varit en ekonomisk tillväxt i detta land som har gjort att resurserna har ökat, men fattigdomen har ökat ännu mer. Det är ett land som inte delar våra värderingar, skulle jag vilja hävda just nu. Eller det är en regering som inte riktigt är mottaglig för den svenska dialogen. Det är i alla fall mina egna personliga uppfattningar.

Jag tog över det beslut som den socialdemokratiska regeringen fattade för tio år sedan om att vi skulle jobba med Burkina Faso, ett fransktalande land i Västafrika, långt borta. Vi har förstärkt närvaron i Burkina. Vi har svårt med rekryteringar ibland. Jag reste till detta land rätt så tidigt just för att förstå. Varför tog man detta beslut? Vad har vi för mervärde? Och hur ska det se ut långsiktigt?

Då tycker jag att jag har tagit mitt ansvar genom att delvis trycka på den så kallade pausknappen genom att inte säga: Yes, vi ska fortsätta. Om vi ska fortsätta är det min personliga uppfattning att vi behöver titta på både volymerna och bemanningen och verkligen satsa men vara beredda på rätt stora bakslag. Det gäller framför allt om vi ska använda det generella budgetstödet. Jag hävdar att ska man ha ett generellt budgetstöd och gå in och stötta en regerings politik fullt ut måste det vara en regering som delar våra värderingar.

Jag har på område efter område sett att förutsättningarna för bilateralt långsiktigt svenskt utvecklingssamarbete kan vara bättre på andra ställen just nu. Mot detta ska man väga att vi inte har alla resurser som vi kanske skulle vilja ha, givet behoven, men också att Sverige är ett medelstort land. Vi kan inte vara i alla länder. Vi har inte tillräckligt med personal. Vi har inte en tillräckligt stor myndighet, Sida.

Det är därför som jag vill ta ansvar för att vi ska kunna följa pengarna och att vi ska kunna ha den här långsiktigheten. Det handlar också om att jag kan tala klarspråk. I det här fallet måste jag göra en halvhalt och fundera på hur det ska se ut framöver.

Det är bra, herr talman, att vi kan diskutera detta här i riksdagen, eftersom den landfokusering som jag hade som idé – vi skulle ha tajtare samarbeten, väldigt långsiktigt, med färre länder – riskerar att spridas ut en del.

Jag har också, givet erfarenheten av landfokusering, sett lite grann på de här mervärdena, som jag skulle vilja säga för svensk del är universella. Det handlar om efterfrågan när det gäller att stötta demokratikämpar och att ha modiga kvinnorrättsförespråkare som inte väjer för de svåra frågorna eller att stötta fria medier, journalister och vad det kan vara. Det är sådant som få andra törs ägna sig åt i utvecklingssamarbetet och där vi från regeringens sida drar nytta av hela den svenska resursbasen i den här delen.

Det är sådant som vi har försökt med i länder som jag vet ligger Hans Linde varmt om hjärtat, till exempel Nicaragua, där vi gjorde en utfasning. Det handlar om att samtidigt kunna kompensera för sådana här eventuella utfasningar i länder genom att fortsatt ha kvar resurser för att göra det som Sverige är unikt bra på, vill jag hävda. De stora medlen och de stora kanalerna blir snarare då Världsbanken och FN:s olika fonder och program. Ibland är det kanske också samarbete, inte minst inom ramen för EU:s utvecklingsbistånd. Där har vi också möjligheter att påverka relationen med Burkina.

Anf. 13 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag blir lite konfunderad när jag lyssnar på Gunilla Carlsson. Visst är utmaningarna stora i Burkina Faso. Det är kanske just därför vi behöver vara närvarande i landet. Det är oftast där utmaningarna är som störst som behovet av svenskt bistånd också är som störst.

Vi kan jämföra med ett land där regeringen nu har gett ett långsiktigt löfte när det gäller bistånd: Afghanistan. På alla de punkter som Gunilla Carlsson nämner är utmaningarna där betydligt större än i Burkina Faso. Man har inga problem att trots det utlova svenskt bistånd i mångmiljardklassen under en väldigt lång tid framöver.

Jag får väl påminna biståndsministern om vad regeringen själv skrev i sin budgetproposition: Ett särskilt fokus ska riktas i biståndet på de länder som har längst kvar att nå millenniemålen, däribland konflikt- och postkonfliktländer, framför allt i Afrika.

Jag tycker att det mycket väl beskriver varför Sverige behöver fortsätta att engagera sig i Burkina Faso.

Sedan måste jag säga att även om jag håller med om att det finns stora utmaningar i Burkina Faso tycker jag att Gunilla Carlsson faktiskt svartmålar läget i Burkina Faso men också det svenska biståndet.

Jag har läst en rapport från Sveriges ambassadör i Burkina Faso, Carin Wall. I sin rapport hem till den svenska regeringen – jag vet inte om Gunilla Carlsson har missat den – skriver hon att det svenska biståndet levererar. Och hon beskriver väl till exempel att det svenska näringslivet visar ökat intresse för att investera i Burkina Faso. Det är någonting som borde tilltala Gunilla Carlsson.

Jag vet inte om Gunilla Carlsson har läst den här rapporten eller om hon helt enkelt inte håller med om det som Sveriges ambassadör säger. Hon är tydlig med att Sverige har ett mervärde och att svenskt bistånd levererar.

Jag vill bara avslutningsvis säga att jag är fullt medveten om att Burkina Faso befinner sig lite i svensk medieskugga och att det här inte kommer att vara någon kioskvältare i medierna i eftermiddag. Men jag hoppas att det inte är detta som ska styra svenskt bistånd utan var vi har ett mervärde.

Det är min fulla övertygelse att Sverige och svenskt bistånd har ett väldigt stort mervärde i Burkina Faso.

Anf. 14 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Jag är glad över att Hans Linde ser det mervärde som vi har skapat i Burkina Faso. Det är ett erkännande till svenskt bistånd och till svensk biståndspolitik.

Självklart har jag läst Carin Walls rapport som också beskriver hur vissa framsteg sker och hur hon har jobbat mycket strategiskt och också med rätt små resurser för att uppnå sina mål. Det är det som är mitt problem. Vi behöver i så fall fler som ska vara utsända, och vi har inte administrativa resurser att backa upp bland annat det arbete som vår ambasadör har gjort.

Detta är någonting som jag behöver ta ansvar för om vi nu ska göra anspråk på att ha ett långsiktigt och verkningsfullt ansvarstagande bilateralt utvecklingsamarbete med Burkina Faso. Då måste vi i så fall säga: Vad ska vi annars dra ned på? Vad är det vi ska göra mer?

Om man jämför med Afghanistan, där vi har relationer sedan kanske 30 år tillbaka, där jag ser de investeringar som har gjorts under årens lopp och det väldigt starka vakuum som uppstår när man drar bort de säkerhetspolitiska styrkorna och där man nu verkligen får prova vad som leder till utveckling, så är jag otroligt stolt över att vi kan lova Afghanistan en långsiktighet med belopp och annat.

Jag vill inte här i kammaren, herr talman, stå och väga länder för eller emot varandra. Jag är väldigt glad över att vi kan föra en principiell diskussion om att Sverige förmodligen på många ställen kan både upparbeta och vidmakthålla väldigt starka svenska mervärden. Men det handlar inte bara om att vi långsiktigt är med bilateralt från svensk sida, utan det handlar även om, tycker jag, att vi på andra sätt, genom multilateralt samarbete, också kan vara med och påverka genom de olika verktyg som vi har skaffat oss i det svenska biståndet.

Det här är inga enkla frågor. Vi är efterfrågade i lite för många länder. Nöden i världen är större, och det finns anledning för Sverige att se var vi kan göra mest avtryck och var vi kan ha bäst möjligheter att bidra till att lyfta fattiga människor ur fattigdom. Det handlar inte om medieläge eller medieskugga, utan det handlar just om att fint och sansat bedöma vilka resurser vi har, var vi ska lägga dem och var vi på bästa sätt kan bidra till att minska fattigdomen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2012/13:147 om riskutbildning för yrkestrafik

Anf. 15 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Roza Güclü Hedin har frågat mig om jag vill medverka till att en obligatorisk riskutbildning införs för körkortsbehörigheterna C och D.

Jag är mycket angelägen om att ytterligare minska trafikstörningar och antalet olyckor med döda och skadade på våra vägar. Förare till tunga fordon är underrepresenterade som vållande till olyckor. Ändå är konsekvenserna av en olycka med ett tungt fordon ofta svåra.

Vad gäller obligatorisk riskutbildning finns det redan i dag höga krav på grundutbildning och fortbildning för den som vill framföra tunga fordon yrkesmässigt. Från och med den 19 januari 2013 införs nya körkortsregler med tydlig inriktning på trafiksäkerhet. Bland annat innebär reglerna en förstärkning av ett stegvis tillträde till tyngre och mer motorstarka fordon.

Jag avser inte att för närvarande verka för ytterligare krav för yrkeschaufförer.

Anf. 16 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret – ett väldigt kort svar men väldigt tydligt. Det blir så mycket enklare då när vi faktiskt tycker olika.

Det handlar alltså om körkortsbehörigheten för C och D, det vill säga lastbils- och busskörkort och riskutbildning. Först och främst vill jag börja med att betona att det här inte handlar om att straffa de blivande förarna. Tvärtom – det är av omtanke om dem och de trafikanter de möter ute på våra vägar. Jag ser det som en skyldighet att om möjligt erbjuda bättre och säkrare förare, just för att jag tycker att trafiksäkerheten är otroligt viktig.

Den tunga trafiken är inblandad i dödsolyckor som när de förekommer är en oerhörd tragedi, inte bara för de människor som drabbas utan också för föraren, för dem som beställer transporten, för företaget som utför transporten och för dem som omhändertar de drabbade. Listan kan göras lång.

Herr talman! I Sverige har vi en nollvision. Det är bilden av en framtid där människor inte dödas eller skadas för livet i vägtrafiken. Ansvaret för säkerheten delas mellan dem som utformar och dem som använder vägtransportssystemet.

Jag har hemma i mitt län, Dalarna, träffat företrädare för olika branscher som har beskrivit situationen på våra vägar ur olika perspektiv. Dessa människor arbetar med trafiksäkerhetsfrågor och förebyggande arbete på många olika sätt. De har dock dragit en gemensam slutsats, och det är att mer måste göras för att olyckor ska undvikas.

Man är överens om att olika faktorer påverkar förarens kapacitet. Det handlar om distraktion, trötthet, kör- och vilotider, stress, kunskap om hur man hanterar fordonet i olika situationer och så vidare. En oroväckande trend är att man kan koppla ihop fler och fler avkörningar med telefonanvändande och sms:ande.

Riskutbildningen finns som ett krav i dag när man tar A-körkort, det vill säga för motorcykel, och B-körkort. Det handlar ungefär om samma

sak. En teoretisk del går igenom risker när det gäller alkohol och andra droger och trötthet. Så handlar det om den praktiska delen som är en halkbana.

Låt mig betona att dessa riskutbildningar inte har någonting att göra med den fortbildning och grundutbildning för yrkesförare som ministern talar om i sitt svar. Riskutbildningen är, i en teoridel, till för att öka kunskapen om just risker men främst genom att praktiskt tillämpa det i form av övning, alltså körning på halkbana.

Grundutbildningen är en repetitionsutbildning, en väldigt gedigen sådan. Den är mycket viktig och väsentlig på många sätt. Men där ingår ingen praktisk tillämpning, ingen körning. Det vill jag vara tydlig med.

Det är naturligtvis ytterst allvarligt att så många av de tunga fordonen kör väldigt fort på våra vägar. Det finns statistik som visar att 40–50 procent av våra lastbilar kör för fort. Någonting måste göras. Vi kan se effekterna av vad som händer när en lastbil kör av vägen. Vägar förstörs, människor påverkas och så vidare.

Jag ställer därför min fråga en gång till: Kan ministern tänka sig att överväga att införa ett krav på riskutbildning för körkortsbehörigheterna C och D? Om inte, varför?

Anf. 17 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Om jag börjar med att ta fasta på det som Roza Güclü Hedin nämner, att vi tycker olika, tror jag inte i grunden att vi tycker olika utifrån perspektivet att nollvisionen är viktig. Den har vi gemensamt beslutat om här i riksdagens kammare 1997. Vi är också överens om att vi ska fortsätta arbeta för ökad trafiksäkerhet. Även om vi ligger bra till i världen kan vi inte slå oss för bröstet och säga att vi inte ska göra mer. Vi behöver göra väldigt mycket mer.

Med insikterna från de djupstudier som bland annat Trafikverket gör behöver vi kanske också fundera på var vi sätter in rätt insats för att få avsedd effekt på så bred front som möjligt. I dagsläget vet vi att yrkestrafiken, den tunga trafiken, orsakar ganska få dödsolyckor på väg.

En viktig sak som har minskat antalet olyckor är arbetet med infrastrukturens design där vi jobbar med mittseparering av vägar – även i Dalarnas län – och därmed minskar just frontalolyckor och frontkollisioner. Oftast är det nämligen inte lastbilschauffören själv som orsakar olyckan, utan det händer vid omkörningar och annat.

En annan viktig del som också är själva basen i nollvisionen är att vi har flera olika aktörer som arbetar mot ett gemensamt mål, till exempel lastbilstillverkare som jobbar mer och bättre för att utforma tekniska utrustningar i bilen.

När det gäller kunskap handlar det lika mycket om att veta hur man jobbar med sin last som att se till att underhålla sitt fordon.

På EU-nivå håller vi också på att gemensamt jobba utifrån säkerhetsaspekten och att harmonisera, inte minst inom yrkestrafiken. Där är det oerhört noga med kör- och vilotiderna. Roza Güclü Hedin nämnde själv tröttheten som en orsak. Just därför är det viktigt att vi tillämpar kör- och vilotiderna på ett bra sätt.

Det finns väldigt många olika faktorer. Det som nu kommer i det tredje körkortsdirektivet, som börjar gälla från och med nästa år, är egentligen ytterligare ett fokus utifrån trafiksäkerhetsperspektivet, där

man gradvis utifrån behörighet men också motorstyrka jobbar in sig och utbildar sig för de olika behörigheterna.

Det finns många orsaker som gör att man kanske inte riktigt är en fokuserad chaufför. Roza Güclü Hedin nämnde också att man kanske pratar i telefon eller att man skickar sms. Det finns redan där väldigt tydligt vad som gäller när man kör. Det är fokus på att faktiskt köra. Allting annat kan man redan i dag bli bestraffad för. Det är nog mer en attityd, ett förhållningssätt som alla måste jobba med.

Jag vet att väldigt många åkerier i dag, utifrån ett arbetsmiljöperspektiv men också utifrån ett trafiksäkerhetsperspektiv, jobbar med sina åkare för att de ska ha den här kunskapen och vidmakthålla den.

Det vi gör genom lagar och förordningar, gärna harmoniserat med EU för att det ska fungera oavsett varifrån chauffören kommer och i vilket land man än kör, är att ställa grundläggande krav. I detta måste naturligtvis alla inblandade, oavsett om det är utbildningsanordnare tillsammans med Trafikverket, som jobbar mycket med trafiksäkerhet, eller andra olika aktörer, jobba tillsammans för att steg för steg se var vi sätter in rätt åtgärd för att minska det som vi kallar för risk. Jag tror inte att det bara ligger på en enskild.

Jag vet att till exempel de som i dag kör motorcykel – en helt annan yrkeskategori – ibland självmant väljer att till exempel åka till en halkbana, att inför våren och sommaren träna upp sina kunskaper. Det finns ingenting som hindrar att man gör det på frivillig väg om man kör en annan typ av fordon.

Anf. 18 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! Jag vet inte om ministern minns hur det var när hon själv tog körkort. Det gör jag. Det var ungefär tolv år sedan. På den tiden såg riskutbildningen lite annorlunda ut än den gör i dag. Ändå fanns principen, och den var densamma. Först läste man in teorin om riskerna och vad man kunde möta ute på vägarna. Man fick veta varför och vad som kunde påverka att en olycka skedde och så vidare.

Jag, liksom mina kursvänner, var lagom kaxiga när vi gav oss ut på halkbanan och skulle börja köra. Vi tänkte: Det är väl ingen match. Det är väl bara att bromsa och hålla i ratten stadigt. Men när vi väl var där ute på banan, gasade upp fordonet, körde i väg och bromsade hände ju någonting. Jag kunde inte hantera det här fordonet. Den insikten och den kunskapen har jag med mig än i dag när jag är ute och kör i halt väglag.

Det är just det här som jag tycker är så viktigt, den praktiska tillämpningen. Jag håller med om allt det du säger. Det är jätteviktigt att man tränar upp kunskapen – alla åtgärder och infrastrukturen är väldigt viktiga – men allt det här är ju i teorin. Allt det som förarna har med sig – det finns policyer för företagen – är i teorin. Vad händer den dag de måste tillämpa det här? De vet inte hur det känns. De missbedömer läget. De vet inte alltid hur fordonet reagerar ute på vägen när de bromsar.

Det finns otroligt många filmer på nätet, som jag gärna vill att ministern tar del av, där man kan se vad det är som påverkar och vad som händer när en stor lastbil bromsar. Det är ungefär 30 meter mellan en personbil och en lastbil. Vid en bromsning är det i princip ingenting kvar däremellan – det säger poff.

De som tar C- och D-körkort i dag har ju kravet att ha B-körkort i grunden. Faktum är att det är helt olika fordon, helt olika förutsättningar, och att de betar sig olika på vägen vid olika situationer.

Dem man träffar som jobbar med de elever som studerar till yrkesförare vittnar om att det råder en viss attityd bland våra yngre förare. Du var själv inne på attityderna. Det är oroväckande. I dag överlåter vi åt unga förare med tunga fordon att praktiskt lära sig att köra ute på vägarna med laster på upp till 60 ton, utan att de egentligen vet vad som skulle hända om det händer. Det är ju det – om det händer. Det handlar om förebyggande arbete. Kunskapen är viktig. Praktisk tillämpning är också otroligt viktig.

Min avsikt är inte på något sätt att generalisera. Jag återger bara de erfarenheter och observationer som finns runt om i landet. Det finns siffror som pekar på att de flesta olyckor där tunga fordon är inblandade har framförts av förare som är under 25 år. Det är tyvärr så att man kan koppla ihop det här med oerfarenhet. Jag tror som sagt att det kan förebyggas med hjälp av praktiska övningar.

Vi har otroligt duktiga förare i Sverige. Många har väldigt lång erfarenhet. Många har varit skonade från olyckor. Tack och lov! Det är inte de som ska påverkas av det nya körkortskravet, riskutbildning för körkortsbehörighet C och D. Det är de nya förarna, de som är mellan 18 och 25 år eller de som i senare ålder också vill lära sig att köra buss eller lastbil.

Låt mig igen påminna om att våra grannländer redan har det här kravet. Norge, Finland och Danmark har det här kravet, så varför kan inte vi ha det? Jag ser liksom ingen motsättning. Varför kan inte vi ställa som krav att man genomför en halkutbildning, en riskutbildning för blivande förare. Jag ser inga motsättningar i det här.

Anf. 19 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Man blir alltid lite glad när man blir påmind om när man själv tog körkort. Jag gjorde det 1984. Däremot har jag två barn som tog körkort för tre och två år sedan. Jag tror att den utbildning de gick också såg annorlunda ut än när Roza Güclü Hedin gick sin utbildning, därför att för det ordinarie körkortet, B-körkortet, har vi nu infört två riskmoment, dels en praktisk variant, dels också en rent teoretisk om hur jag påverkas om jag är trött, drogad eller har druckit någon form av alkohol. Med ett mer riskbaserat tänkande får vi i bästa fall också ett bättre ansvarstagande hos dem som är ute och kör.

Roza Güclü Hedin nämner att yrkeschaufförerna borde veta hur deras bilar fungerar även i en trängd situation. Det vi kan konstatera är att det här är riktiga vanemänniskor. De är ute med sitt fordon, lever med sitt fordon varje dag. Om det finns några som känner hur deras bilar agerar när de kanske inte har lastat rätt, därför att de har haft bråttom eller av något annat skäl, är det de. De har också ett oerhört stort ansvar, inte minst om de är egenföretagare men också om de är anställda i ett åkeri. De har oftast dyrbar och viktig last och måste komma fram i tid, men de måste också köra med ansvar hela tiden.

Jag förstår av Roza Güclü Hedins frågeställning att hon också har varit i kontakt med dem som just bedriver den här typen av utbildning. Det är klart att det från deras sida kan finnas en önskan om att vilja ha mer

obligatorisk utbildning, därför att det ju också är en del i deras affärsverksamhet; även om jag i grunden tror att tanken är god. Däremot är detta ingenting som jag i mina ganska ofta förekommande kontakter med åkeribranschen får höra från dem som är användarna.

De nya förarna nämner Roza Güclü Hedin. De unga tjejerna och killarna i 18-årsåldern som drömmer om att få köra lastbil kommer ju att påverkas av de nya körkortsregler som börjar gälla från och med nästa år, där vi faktiskt höjer åldersgränsen och där man stegvis får ta olika behörigheter.

Däremot, herr talman, ska jag inte rista in något i sten och för evig tid. Det viktigaste är naturligtvis att vi hela tiden utvärderar och ser vad det är för effekter vi får av de åtgärder som vi sätter in. Nu har vi ökat kraven på utbildningen. Behörigheter kommer att omprövas. Syftet är ju bland annat att uppnå trafiksäkerhet. Låt oss pröva vartefter vad det ger för effekter.

En sådan tydlig sak, som kanske inte direkt har med det här att göra, vill jag ändå jämföra med. Vi har under lång tid fört diskussioner, inte minst när väglaget ser ut som det gör i dag, om kravet på vinterdäck på lastbil. Vi började med att se till att man skulle ha ett bättre mönsterdjup. För att veta om det gav avsedd effekt innan vi ropar på nästa steg ville vi först kontrollera att man började med att sätta på rätt typ av däck. Nu har vi bestämt att vi ska ha vinterdäck på lastbilar också. Men det kommer fortfarande inte att hjälpa om man inte vet hur man visar respekt och hänsyn till varandra i trafiken, hur man håller avstånden och hur man agerar om man inte har lastat rätt i sitt utrymme. Det är klart att det är en väldigt bred bild.

Därför tror jag inte att man kan rikta in sig på bara en insats, utan det är många delar som är viktiga. Vi prövar oss hela tiden framåt. Det grundläggande syftet är att oavsett vem jag möter på vägen vill jag att vi ska kunna möta varandra och möjligtvis vinka, även om man ska ha bägge händerna på ratten, men vi ska åtminstone kunna fara vidare och komma hem helskinnade.

Anf. 20 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för detta. Det känns ändå som att det kanske finns en öppning här och att du, Catharina Elmsäter-Svärd, kan tänka dig att utvärdera detta. Precis som du säger är det inte bara en insats som är viktig, utan det är flera insatser som är viktiga för arbetet med att få en ökad trafiksäkerhet.

Men det är en del som jag inte riktigt förstår. Jag har tänkt mycket på detta, och det är precis som du säger att jag har varit i kontakt med dem som utför denna typ av utbildning. Kan detta bero på att det handlar om kostnader? Nej, det kan det inte. I dag kostar det nämligen nästan 45 000 kronor att ta ett lastbils- och busskörkort. Att sedan genomgå en riskutbildning under två dagar – det är en teoridel, och sedan tillämpar man detta på halkbanan – kostar 2 500–3 000 kronor. Den kostnaden får den som tar B-körkort och den som tar motorcykelkörkort ta. Varför kan man inte likställa dem med dem som tar lastbils- och busskörkort? Jag kan fortfarande inte se varför det inte skulle vara nödvändigt att ha en ytterligare insats, nämligen praktisk tillämpning på halkbana. Jag förstår inte riktigt det där.

Det optimala är naturligtvis att det inte sker fler olyckor, precis som ministern säger i sitt svar: ”Jag är mycket angelägen om att ytterligare minska trafikstörningar och antalet olyckor med döda och skadade på våra vägar.” Då är detta också en del.

Det handlar, som sagt, inte om pengar. Staten kommer inte att betala mer för detta, utan det får den enskilde göra.

Om jag skulle ta körkort i dag skulle jag vilja gardera mig mot alla kommande situationer.

Det är inte bara de som har trafikövningsplatserna som har nämnt detta. Det är även trafikpolisen, försäkringsbolagen och facken. De är överens om att detta är ytterligare ett steg som måste tas.

Varför vill ministern inte lyssna på deras oro, och varför stirrar sig ministern blind på statistiken? Det finns väl ändå en tanke om en nollvision? Varje olycka är en olycka för mycket, oavsett fordonstyp.

Anf. 21 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag tror inte att man ska stirra sig blind på statistik. Men jag tror att det är viktigt att ta reda på hur saker och ting förhåller sig för att veta att de insatser man väljer att göra ger mest avsedd effekt. Annars skulle vi kanske förlora i blindo. Det tror jag inte att någon av oss tycker är bra.

Det talas om att det inte handlar om pengar. Nej, vi skulle nog kunna se det så, för vad är priset för ett liv? Det är svårt att sätta ett pris på det. Men från dem som det vart femte år ställs ökade krav på för att de ska få behålla körkortsbehörigheten talas det också om pengarna. Det kostar nämligen att ligga på topp, vilket inte alla gillar.

Roza Güclü Hedin nämnde försäkringsbolagen, och det pågår en spännande diskussion just nu om man kan hitta premier kopplade till sättet att köra. Statistiken är viktig i detta fall, och den som klarar sig bättre kan ha en lägre premie. Man tittar på vanlig bilkörning men inte minst på yrkestrafiken därför att försäkringspremierna är rätt höga.

Det innebär att det också finns ett behov hos åkerinäringen att, möjligen på eget initiativ, se till att man har de bästa chaufförerna med de bästa förutsättningarna, oavsett om det gäller fordonens beskaffenhet eller chaufförernas kompetens. I den delen finns det inget som hindrar att de ser till att deras förare är de absolut bästa och mest säkra, utan att vi omvänt säger ovanifrån att vi ska införa detta som ett obligatorium. Platsen finns ändå där, och man får använda den även om man inte går en körkortsutbildning. Det tycker jag är det fina. Det bästa vore att få drivet underifrån just med nollvisionen i åtanke.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

med anledning av skr. 2012/13:43 2012 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll
2012/13:Ju5 av Kent Ekeröth (SD)

8 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 29 november

2012/13:162 Adopterades rätt till information om sin bakgrund och sitt ursprung

av *Gunilla Svantorp* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:163 Sjukförsäkringen

av *Jasenko Omanovic* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2012/13:164 Effekter av EU:s svaveldirektiv för svensk exportindustri

av *Hans Hoff* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 december.

9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 november

2012/13:163 Uppföljning av stöd till arbetsgivare

av *Roger Haddad* (FP)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:164 Utplacering av kärnvapen på utländskt territorium

av *Cecilia Dalman Eek* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:165 Oro i Egypten

av *Carina Hägg* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:166 Egypten och medel från EU

av *Carina Hägg* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:167 Svenska skyddsrum

av *Kent Härstedt* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2012/13:168 Information och kunskap om svenska skyddsrum

av *Kent Härstedt* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2012/13:169 Vägen tillbaka till arbete
av *Shadiye Heydari* (S)
till statsrådet Ulf Kristersson (M)

Prot. 2012/13:34
30 november

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 december.

10 § Kammaren åtskildes kl. 10.14.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 §	Avsägelse	1
2 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 §	Hänvisning av ärende till utskott	2
4 §	Svar på interpellation 2012/13:107 om landgrabbing och matsäkerhet.....	2
	Anf. 1 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	2
	Anf. 2 HANS LINDE (V)	4
	Anf. 3 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	5
	Anf. 4 HANS LINDE (V)	6
	Anf. 5 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	8
	Anf. 6 HANS LINDE (V)	9
	Anf. 7 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	10
5 §	Svar på interpellation 2012/13:108 om Sveriges utvecklingssamarbete med Burkina Faso.....	10
	Anf. 8 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	10
	Anf. 9 HANS LINDE (V)	11
	Anf. 10 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	12
	Anf. 11 HANS LINDE (V)	13
	Anf. 12 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	15
	Anf. 13 HANS LINDE (V)	16
	Anf. 14 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	17
6 §	Svar på interpellation 2012/13:147 om riskutbildning för yrkestrafik.....	18
	Anf. 15 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	18
	Anf. 16 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S).....	18
	Anf. 17 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	19
	Anf. 18 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S).....	20
	Anf. 19 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	21
	Anf. 20 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S).....	22
	Anf. 21 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	23
7 §	Bordläggning.....	23
8 §	Anmälan om interpellationer	24
9 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	24
10 §	Kammaren åtskildes kl. 10.14.	25